

La millor defensa

Un estudi demostra que l'ús del preservatiu evita la transmissió del virus de la sida en les relacions sexuals. No obstant, moltes persones amb conductes de risc no n'utilitzen.

Encara no hi ha cap remei contra la sida ni s'ha trobat cap vacuna per protegir-se'n. Per això, les mesures preventives continuen essent les úniques que poden frenar l'expansió de l'epidèmia. I les principals mesures preventives són anar amb cura en les relacions sexuals –tant homosexuals com heterossexuals– i, en el cas d'usuaris de drogues per via parenteral, de no compartir xeringues.

L'ús del preservatiu es considera un procediment fiable per a evitar la transmissió del VIH –virus causant de la sida–. Però fins ara no hi havia cap estudi que ho demostrés clarament. S'havia observat que l'ús del preservatiu frenava l'expansió del virus i el petit percentatge d'infeccions, malgrat el seu ús, era atribuït a una mala utilització, o intermitent, d'aquest mitjà.

Finalment ha arribat un estudi que, tot i la petita mostra de persones que hi han participat, sembla establir clarament, per primera vegada, la utilitat del preservatiu per a evitar la infecció. Els resultats foren publicats el mes d'agost a *The New England Journal of Medicine* i els autors són membres del Grup Europeu d'Estudi de la Transmissió Heterosexual del VIH. Els investigadors han utilitzat dades procedents de deu centres europeus, entre ells el Programa de Prevenció i Control de la Sida de la Generalitat de Catalunya.

El procés va ser el següent. Entre el març del 87 i el març del 91 varen reclutar persones infectades de VIH, amb els seus *partenaires*. Es buscava sempre parelles sense altres factors de risc –usuaris de droga, *partenaires* ocasionals, etc.–. Les parelles passaren entrevistes i tests del VIH cada sis mesos fins al juny del 1992.

En total, foren triades 378 parelles heterossexuals. D'aquestes, 48 foren descartades perquè, un cop sabut que l'anàlisi del VIH era positiva, deixaren de tenir relacions sexuals. De 74 parelles més, se'n perdé la pista. De la resta, 256, gairebé la meitat (130) cessaren de tenir relacions sexuals durant l'estudi. En una tercera part dels casos això fou degut a la mort del company o companya i, en 19 casos, al fet que el company o companya ja tenia la sida.

Aquestes 256 parelles foren classificades entre les que utilitzaven sempre preservatiu (14 parelles) i les que l'utilitzaven ocasional-

ment o mai. Només 11 parelles es refusaren a respondre la pregunta sobre l'ús que en feien. Els resultats semblen molt clars: cap de les 124 parelles que sempre utilitzaven preservatiu no es va transmetre el VIH. Aquestes parelles varen tenir, en total, unes 15.000 relacions sexuals –vaginals o anals.

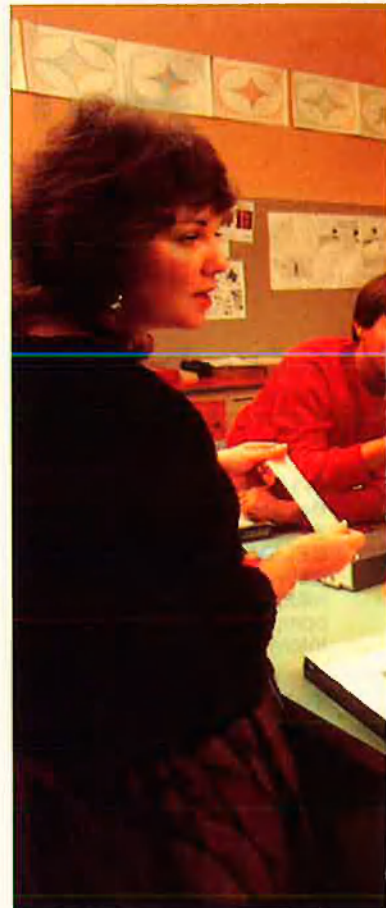
En canvi, entre les que no utilitzaven sempre el condom, o no ho feien mai, hi va haver 12 seroconversions –infecció de VIH al company o companya–. En total, s'infectaren un 11,45% de dones i un 13,4% d'homes.

Un estudi detallat de les persones infectades mostra que la transmissió del VIH no sols depèn de la utilització del preservatiu, sinó també d'altres causes. Així, el major nombre d'infeccions –gairebé la meitat– es donà en parelles en què el company o companya es trobava en un estat avançat d'infecció del VIH. L'existència de lesions ulceratives als genitals també s'ha demostrat que és un cofactor que facilita la transmissió del VIH.

S'observà també que la transmissió era més elevada si la parella utilitzava el preservatiu menys de la meitat de les vegades i si feia sexe anal sense protecció. Finalment, *l'interruptus* sembla que també té un paper en la transmissió del VIH: les parelles que acabaven l'acte abans de l'ejaculació presentaven menys percentatge de transmissió del VIH.

Tot i que caldran més estudis per a confirmar les dades, per primera vegada sembla establerta d'una forma consistent la protecció que ofereixen els preservatius. Però, a més, l'estudi ha proporcionat algunes altres dades interessants. Així, serveix per a destacar els cofactors –ulceracions, estat de la infecció de VIH– que hem esmentat. També ofereix noves dades sobre comportament sexual. Així, s'ha vist que les parelles en què es detectà infecció de VIH en un dels dos integrants a l'inici de l'estudi reduïren la freqüència de les relacions sexuals, sobretot les de sexe oral i anal i durant la menstruació. Aquestes reduccions foren molt més significatives en les parelles que sempre utilitzen preservatiu.

Això sembla indicar que les parelles conscienciades per la necessitat d'utilitzar preservatius també són les que, voluntàriament, tendeixen a reduir les relacions sexuals o certes pràc-

Distribuir preservatius, fer campanyes d'informació i conscienciació i estudiar per què molta gent que ho hauria de fer no utilitza el preservatiu són coses que necessiten grans inversions. Les campanyes realitzades a partir del 1987 per promoure l'ús del preservatiu han permès la reducció del nombre d'infeccions del VIH.

Principals conclusions de l'estudi

—Cap de les parelles que utilitzaven preservatiu no es va transmetre el VIH.

—El preservatiu és molt menys utilitzat quan el VIH ha estat adquirit per administració de droga intravenosa.

—La transmissió del VIH és més freqüent si hi ha lesions ulceratives als genitals.

—L'*interruptus* pot ajudar a reduir el risc d'infecció.

—La transmissió home-dona sembla més fàcil que no pas dona-home (cosa que no es dedueix d'aquest estudi, sinó d'altres fets amb més parelles).

trenta. Les causes, segons els epidemiòlegs, són que els joves homosexuals han abandonat la pràctica del sexe segur. Això pot fer que, a final de segle, les xifres de nous malalts es disparin novament.

Les enquestes sobre canvis de comportament sexual per causa de la sida mostren que els qui utilitzen més el preservatiu a l'estat francès són els joves, els qui no tenen parella estable —sobretot, quan algú té una primera relació amb una persona—. Un estudi fet a l'estat espanyol mostra que la cinquena part dels seropositius no han variat d'hàbits quan han sabut que eren portadors del VIH.

Els experts continuen destacant la importància de conscienciar la gent a utilitzar el preservatiu. L'Institut Nacional de la Salut dels Estats Units ha anunciat que invertirà més en estudis psicològics per entendre millor les raons que porten alguns individus amb conductes de risc a prescindir dels preservatius o a no requerir-ne. El que és clar és que els individus portadors del VIH i que no utilitzen preservatius actuen de forma irracional i ajuden a expandir-lo.

Però els preservatius no sempre són prou assequibles, sobretot a països del Tercer Món, on la sida s'estén amb molta rapidesa.

L'Organització Mundial de la Salut ha calculat que entre 1994 i 2005 faran falta, a tot el món, entre 8.600 i 19.600 milions de preservatius. Això significa que les agències que compren preservatius per a distribuir-los hauran de despendre 1.280 milions de dòlars —més de 130.000 milions de pessetes.

Distribuir preservatius, fer campanyes d'informació i conscienciació i estudiar per què molta gent que ho hauria de fer no utilitza el preservatiu són coses que necessiten grans inversions. Però, tenint en compte el cost sanitari, laboral i social de la sida, les inversions poden ser plenament justificades. **Xavier Duran**

tiques de risc. D'una altra banda, el percentatge més alt de parelles que no utilitzaven preservatiu era el d'aquelles en què el VIH s'havia adquirit per via intravenosa (administració de droga), més que no pas per contacte homosexual o heterosexual o per transfusió de sang contaminada.

Hi ha més dades que permeten de destacar el paper del preservatiu. Així, el nombre d'infectats a San Francisco —ciutat emblemàtica en aquest cas per la concentració de població homosexual i pel gran nombre de morts per aquesta malaltia— ha disminuït, gràcies a les campanyes realitzades, però pot tornar a augmentar, perquè la població homosexual jove no adquireix l'hàbit d'utilitzar preservatiu.

Des del 1981, 13.000 persones han mort de sida a San Francisco. Durant els anys 80, el nombre de nous malalts pujava molt cada any, superava els 8.000. El nombre màxim fou el 1992, amb 8.851 casos de sida.

Les campanyes realitzades a partir del 1987 per promoure l'ús del preservatiu varen permetre que, a termini mitjà, se'n notessin els resultats. Els nous casos són ara de l'ordre dels 3.000 i es calcula que seran poc més de 1.000 el 1997.

Però s'ha observat que la cinquena part dels homes homosexuals menors de vint-i-sis anys de San Francisco són seropositius i es calcula que un de cada tres ho serà quan arribarà als

